

Motion till riksdagen 2020/21:3216

av **Niklas Wykman m.fl. (M)**

Ordning och reda i staten för att stävja fusk och brott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en ny nationell folkräkning i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör göra folkbokföringen mer tillförlitlig, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att utöka underrättelseskyldigheten vid misstänkt felaktig folkbokföring, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas om Skatteverkets direktåtkomst till andra myndigheters databaser ska utökas och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska krävas personlig inställelse hos Skatteverket, eller annan lämplig myndighet, för att få ett samordningsnummer och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla som i dag innehar samordningsnummer ska genom personlig inställelse hos Skatteverket, eller annan lämplig myndighet, bekräfta sin identitet och att de samordningsnummer som inte bekräftas inom en ettårsperiod avslutas om inte särskilda skäl föreligger och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att biometriska data ska användas för att göra identifieringen av samordningsnumrens innehavare säkrare och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra lagstiftningen så att Kronofogden har möjlighet att utmäta kriminellas skadestånd när skulder till brottsoffer återfinns, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka Skatteverkets möjligheter att effektivt utreda misstänkta kriminellas inkomster och tillkännager detta för regeringen.

Felaktig folkbokföring skapar problem

Staten brister i kontrollen över folkbokföringen. Genom att ange falska folkbokföringsuppgifter utnyttjar kriminella välfärds- och trygghetssystemen. Att göra anspråk på någon annans folkbokföringsadress är allvarligt i sig självt. Folkbokföringsbrotten är samtidigt ett oroväckande problem av den anledningen att det underlättar för kriminella att begå andra former av brott såsom välfärdsbrott och bidragsfusk. Brotten som urholkar våra välfärdssystem och lägger grund för framväxt av parallellsamhällen.

Skatteverket uppskattar att omkring 200 000 personer är skrivna på felaktiga adresser i Sverige. Det är dock en uppskattning som är behäftad med osäkerhet, och myndigheterna vet inte idag exakt hur omfattande problemet är. Årligen får Skatteverket omkring 12 000 tips om folkbokföringsbrott.

Idag är det även relativt enkelt att folkbokföra sig på någon annans adress. Det krävs inget formellt medgivande från personen som man önskar folkbokföra sig hos. Vi ser fall efter fall där personer avsiktligt väljer att folkbokföra sig hos andra trots att de inte på något vis är förknippade eller känner varandra. Det finns exempel på personer som felaktigt låtit folkbokföra sig på en adress utan godkännande för att sedan visa upp sitt folkbokföringsbevis för en låssmed och på så sätt få hjälp att komma in i bostaden. Andra har blivit kontaktade av Kronofogden, med anledning av att någon som felaktigt folkbokfört sig hos dem har skulder. Det är särskilt allvarligt, eftersom utmätningsreglerna innebär att den egendom som finns i sambors gemensamma hem kan utmätas för gäldenärens skulder.

För att på riktigt återfå kontrollen över folkbokföringen i Sverige och för att stävja de brott som årligen kostar staten miljarder krävs en folkräkning. Problemen har blivit mycket allvarliga, och en folkräkning är en kraftfull åtgärd som i nuläget bör vidtas. Sverige har tidigare haft en tradition av att genomföra folkräkningar, likt många andra länder. Senast Sverige genomförde en riktig folkräkning var dock år 1990.

En folkräkning ger staten möjlighet att bättre bekämpa brott, verktyg för att stävja framväxten av utanförskap och parallellsamhällen, och ger viktiga data och kunskap i arbetet att motverka trångboddhet. Åtgärderna som regeringen hittills vidtagit för att göra folkräkningen mer tillförlitlig och nu utreder kommer inte att räcka för att framgångsrikt pressa tillbaka de problem som idag präglar Sverige.

Tillämpningsområdet för 2 § folkbokföringsförordningen bör även utvidgas så att samtliga myndigheter och kommuner omfattas av skyldigheten att underrätta Skatteverket så snart det finns anledning att anta att den adress en person har inte är registrerad i folkbokföringen eller om det finns anledning att anta att uppgifter som är registrerade i folkbokföringen är felaktiga eller ofullständiga. Idag finns det en skyldighet för Totalförsvarets rekryteringsmyndighet, Transportstyrelsen, CSN, Migrationsverket, Kronofogdemyndigheten, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och kommuner, med undantag för socialtjänsten, att underrätta Skatteverket om adressen då det finns anledning att anta att en adress en person har inte är registrerad i folkbokföringen. Underrättelse ska även lämnas så snart det finns anledning att anta att den adress som är registrerad i folkbokföringen är felaktig eller ofullständig.

Kontakter med andra myndigheter har enligt Skatteverket gett bra resultat i rättad folkbokföring. Det finns därför anledning att tro att en utökad skyldighet för myndigheter att lämna underrättelser till Skatteverket om felaktigheter i folkbokföringen kan leda till ett folkbokföringsregister av högre kvalitet. Samtliga kommuner, landsting och cirka 100 statliga förvaltningsmyndigheter, domstolarna, Polismyndigheten och utlands-

myndigheterna tar emot uppgifter från folkbokföringsregistret och bör kunna omfattas av den utvidgade underrättelseskyldigheten.

Återupprätta kontroll över samordningsnumren

Sverige saknar kontroll över hur många personer som illegalt vistas i landet. Detta antal väntas öka kraftigt de kommande åren. Problemen kring folkbokföringen och samordningsnumren har öppnat upp för brottslighet och fusk och bidrar till framväxten av parallellsamhällen.

Sverige har utfärdat nästan 900 000 samordningsnummer, och det saknas kontroll över hur många personer som illegalt vistas i landet. Regeringen har föreslagit vissa åtgärder i rätt riktning, men agerat senfärdigt och otillräckligt, trots att problemet varit mer eller mindre uppenbart och uppmärksammat i rapporter och från experter. Åtgärder för att stävja bidragsfusk generellt har inte prioriterats från regeringen.

Omkring 900 000 personer som inte är folkbokförda i Sverige har fått ett samordningsnummer för att kunna leva och verka i landet, till exempel för att kunna skatta för sina inkomster. Av dessa har cirka 150 000 övergått i personnummer. Bakom hur många av de resterande samordningsnumren det finns en verklig person är det ingen som vet. Detta är en grogrund för ett parallellsamhälle som nu växer fram. Konkreta åtgärder är nödvändiga för att återupprätta kontrollen.

För de personer som lever i ett parallellsamhälle kommer inkomsterna oftast från illegalt arbete och kriminalitet. Dessutom finns det stor risk för att samordningsnummer ger tillgång till de svenska välfärdssystemen, utan att tillräckliga kontroller görs. Fusk med samordningsnummer är därför också kopplat till bidragsfusk, vilket i sin tur urholkar välfärdsstatens legitimitet. För att komma tillrätta med missbruket av samordningsnumren bör ett krav införas om att alla som idag innehar samordningsnummer genom personlig inställelse hos Skatteverket, eller annan lämplig myndighet, ska bekräfta sin identitet. De samordningsnummer som inte bekräftas inom en viss period bör avslutas om inte särskilda skäl föreligger.

Ett beständigt krav bör gälla om personlig inställelse hos Skatteverket, eller annan lämplig myndighet, för att få ett samordningsnummer. Det gäller redan för personnummer och har visat sig nödvändigt också för samordningsnummer. Biometrisk data bör användas för att göra identifieringen av handlingens innehavare tydligare. Det vill säga liknande krav som gäller för pass bör även gälla samordningsnummer.

Direktåtkomst

Bestämmelser om direktåtkomst till beskattningsdatabasen finns bl.a. i 2 kap. 7–9 §§ SdbL. När det gäller direktåtkomst för andra myndigheter får under vissa förutsättningar Kronofogdemyndigheten, Tullverket och skattebrottsenheten inom Skatteverket ha direktåtkomst till vissa särskilt angivna uppgifter (2 kap. 7–8 §§ SdbL). Av 2 kap. 8 a § SdbL framgår att en socialnämnd får ha direktåtkomst till vissa angivna uppgifter om uppgifterna behövs i ärende om ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. SoL eller i ärende om återkrav m.m. av sådant bistånd enligt 9 kap. samma lag. En socialnämnd får ha direktåtkomst först sedan Skatteverket har försäkrat sig om att handläggare hos socialnäm-

den bara kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden. Något stöd för Skatteverkets folkbokföringsverksamhet att få direktåtkomst till uppgifter i beskattningsdatabasen finns inte i dag.

En förutsättning för att medge en annan myndighet eller verksamhetsgren direktåtkomst till personuppgifter är som anförts tidigare att den mottagande myndigheten verkligen har ett behov av uppgifterna i sin verksamhet. Redan 2008 ansågs Skatteverkets folkbokföringsverksamhet ha behov av uppgifter i beskattningsdatabasen. Då lämnade den s.k. FUT-delegationen betänkandet Rätt och riktigt (SOU 2008:74) i vilket delegationen föreslog att folkbokföringen vid bosättningskontroll skulle få direktåtkomst till vissa uppgifter i beskattningsverksamheten.

För att folkbokföringsverksamheten ska ha möjlighet att fatta korrekta beslut i ärenden om folkbokföring är ett flertal uppgifter från beskattningsdatabasen nödvändiga. Skatteverkets folkbokföringsverksamhet bör därför ges direktåtkomst till vissa särskilt angivna uppgifter i beskattningsdatabasen i den utsträckning det är tillåtet att behandla uppgifterna enligt lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter vid Skatteverkets folkbokföringsverksamhet såsom anges i SOU 2017:37.

Skatteverket ska handlägga ärenden om folkbokföring. Uppgifter från Migrationsverkets verksamhetsregister är nödvändiga för korrekta beslut om folkbokföring. Skatteverket ska vid sin prövning av folkbokföring beakta ett flertal omständigheter som Migrationsverket har uppgifter om. En förutsättning för att medge direktåtkomst till personuppgifter är att den mottagande myndigheten verkligen har ett behov av uppgifterna i sin verksamhet.

Ett sådant behov föreligger enligt Valfärdsutredningen (SOU 2017:37). En omständighet som nämns i utredningen är att uppgifter som lämnas till Migrationsverket inte alltid stämmer överens med de uppgifter som senare lämnas till Skatteverket i samband med folkbokföring. För att säkerställa en konsekvent hantering och handläggning av invandringsärenden över myndighetsgränserna är det utredningens bedömning att de uppgifter som Skatteverket anser sig ha behov av också är nödvändiga för korrekta beslut i folkbokföringsverksamheten. Det finns således ett motiverat behov för Skatteverket att få tillgång till uppgifter hos Migrationsverket som har betydelse för frågan om tilldelning av personnummer och folkbokföring.

Skatteverkets direktåtkomst till Migrationsverkets verksamhetsregister bör därför utökas till att omfatta vissa angivna uppgifter som myndigheten behöver för handläggning av ärenden om folkbokföring såsom anges i SOU 2017:37.

Stärk Kronofogdens utmätningsmöjligheter

Folkbokföringsfusk skapar problem för Kronofogdemyndighetens arbete när människor folkbokför sig på falska adresser. Kronofogdemyndighetens arbete begränsas även idag av håll i lagstiftningen som förvärrar utmätning hos kriminella. Idag är Kronofogdens möjligheter begränsade vad avser att utmäta skadestånd som utbetalats till kriminella, som har skulder till brottsoffer. Skadestånd som utbetalts till kriminella som har skulder hos Kronofogden, som ska gå till tidigare brottsoffer, är med dagens lagstiftning skyddat från utmätning. Lagstiftningen bör i detta avseende förändras. Det är inte rimligt att kriminella ska kunna få ekonomiska medel som är skyddade från att tilldelas de kriminellas brottsoffer.

Bättre möjligheter för Skatteverket att stävja brott

Utöver att myndigheterna saknar tillräckliga verktyg och metoder för att stävja bidragsfusket som följer med felaktig bokföring, återfinns även begränsningar hos myndigheterna vad avser att effektivt utreda misstänkta kriminellas inkomster. Skatteverket har nyligen förändrat riktlinjerna i sitt arbetssätt som tydligt försämrat förutsättningarna att utreda bland annat misstänkta terrorfinansiärer och andra kriminella. De nya riktlinjerna innebär att myndigheten numera har bevisbördan för att klargöra huruvida exempelvis kontantinsättningar som ges till bland annat kriminella nätverk ska beskattas eller ej. Detta medför nu att de som granskas kan avstå från att förklara var insättningar till dem kommer från, och kan därmed undgå att beskattas. Det nya arbetssättet innebär att det blir betydligt svårare att komma åt och tydligt granska kriminella som i värsta fall kan finansiera extremister och terrorister.

Det är centralt att regeringen säkerställer att Skatteverket fortsatt kan arbeta mot terrorism och extrema organisationer genom att stävja deras försök att samla in ekonomiska medel som finansierar deras olagliga verksamheter. En ändring måste ske för att stärka Skatteverkets möjlighet att granska finansiering av de personer som utgör hot mot allas säkerhet. Gängvåldet är ett större hot mot Sverige än vad någon nu aktiv svensk politiker har varit med om. Brottsligheten är systemhotande. Det kräver bland annat att lagar och verktyg som idag kan användas mot terrorister också bör kunna användas mot de kriminella gängen. Därför har även Moderaterna presenterat tio mönsterbrytande åtgärder för att stoppa gängen som bland annat omfattar förslag för att fler gängmedlemmar ska utvisas från Sverige och dubbla straff för gängkriminella.

Niklas Wykman (M)

Helena Bouveng (M)

Kjell Jansson (M)

Boriana Åberg (M)

Fredrik Schulte (M)